

Remissvar, Ökad tydlighet, stärkt samverkan– förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik SOU 2025:85

Linköpings universitet (LiU) genom Centrum för kommunstrategiska studier (CKS) lämnar härmed yttrande över delbetänkandet *Ökad tydlighet, stärkt samverkan–förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik* SOU 2025:85. Vårt svar fokuserar på de bedömningar som förs fram i betänkandet, och vi redovisar våra ställningstaganden i relation till dessa. Noteras bör att vi inte ställer oss bakom den föreslagna lagändringen.

Statens styrning

Flera av utredningens bedömningar är av förvaltningspolitisk karaktär och rör statens styrning av ett eller två politikområden, snarare än innehållet i dessa. Vi delar utredningens uppfattning att statens styrning av den territoriella politiken kan behöva förändras. Vi instämmer i att politiken bör vara långsiktig, tydlig och anpassad efter olika platserns förutsättningar. Vi delar också bedömningen att staten behöver uppträda mer samlat och att hinder för samordning mellan statliga myndigheter måste identifieras och undanröjas. Vidare instämmer vi i att det krävs en överskådlig och tydlig ansvarsfördelning mellan statliga myndigheter, regioner och kommuner – med möjlighet till differentiering för att bättre beakta de skilda förutsättningar som råder i olika kommuner.

Politikens organisering

Utredningen bedömer att samverkan, ofta i form av flerpartssamverkan, är nödvändig för att tvärsektoriella frågor ska kunna hanteras, och att det krävs en tydlig ansvars- och rollfördelning för att aktörerna ska kunna samverka på ett ändamålsenligt sätt.

- Vår bedömning: Vi delar denna uppfattning i huvudsak. Samverkan har många fördelar, men förväntningarna på vad som kan uppnås genom samverkan riskerar ibland att bli alltför högt ställda.

Utredningen menar att de sektorsperspektiv som präglar politik och förvaltning bör balanseras i syfte att skapa en större helhetssyn i en framtida territoriell politik.

- Vår bedömning: Vi instämmer i detta.

Utredningen bedömer att det i nuläget inte finns förutsättningar för en mer genomgripande reform av nuvarande länsindelning eller kommunindelning.

- Vår bedömning: Vi delar helt denna slutsats.

Utredningen menar att de uppgifter som samtliga regioner har enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar bör ligga kvar på regionerna.

- Vår bedömning: Vi instämmer i detta. Samtidigt vill vi understryka kommunernas mycket viktiga roll som utvecklingsaktörer. Kommunerna har ett grundlagsskyddat självstyre, planmonopol och bär upp stora delar av samhällets välfärdsuppdrag. Det gör kommunerna till helt centrala aktörer i samhällsbyggande och samhällsutveckling. Vi menar därför att utredningen i högre grad bör uppmärksamma hur kommuner kan ges förutsättningar att stärka sin kapacitet som mottagare av utvecklingsuppdrag.

Politikens form och process

Utredningen bedömer att det finns behov av att förtydliga bestämmelsen om samråd i lagen om regionalt utvecklingsansvar. Förslaget innebär att regionerna ska samråda med *företrädare för det civila samhällets organisationer och näringslivet i länet*, samt att en hänvisning till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska föras in i lagen. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

- Vår bedömning: Vi uppfattar förslaget som en begränsning i förhållande till nuvarande formulering och kan inte ställa oss bakom det.

Vi uppfattar att den nya formuleringen öppnar för en onödig diskussion om huruvida en organisation tillhör kategorin 'det civila samhällets organisationer' eller ej. Vi uppfattar också att den nya formuleringen öppnar för att regioner kan samråda med andra civilsamhälleliga organisationer än de som är berörda, och fortfarande göra rätt i lagens mening.

Politikens mål och innehåll

Utredningen bedömer att perspektiven hållbar utveckling och att hela landet ska tas tillvara är centrala.

- Vår bedömning: Vi välkomnar att dessa perspektiv lyfts fram, men menar att de behöver fördjupas och förtydligas. Vi vill även betona vikten av att värde- och intressekonflikter tydliggörs i slutbetänkandet.

Utredningen avser att analysera på vilka sätt staten kan verka för en rimlig balans i utvecklingsförutsättningar mellan olika geografier.

- Vår bedömning: Vi menar att bedömningen av vad som är ”rimligt” är politisk och normativ och därför bör diskuteras mer utförligt i det kommande utredningsarbetet.

Utredningen vill pröva hur staten kan hantera balansen mellan en politik som verkar kompensatoriskt och en som fokuserar på enskilda läns förutsättningar att uppnå hållbar regional utveckling.

- Vår bedömning: Vi ser här en potentiell målkonflikt. På vilket sätt denna konflikt kan ta sig uttryck bör tydliggöras i det fortsatta arbetet.

Utredningen bedömer att ett territoriellt perspektiv bör genomsyra analyser, bedömningar och förslag.

- Vår bedömning: Vi instämmer i detta.

Utredningen menar att det behövs mål som tydligt anger vilka förändringar i samhället regeringen vill uppnå med den territoriella politiken. Utredningen diskuterar om politiken ska organiseras inom ett eller två politikområden, men lämnar inget explicit förslag.

- Vår bedömning: Vi är tveksamma till en sammanslagning av de berörda politikområdena, då målen för regional utvecklingspolitik respektive landsbygdspolitik är avsevärt olika. En sammanjämkning riskerar att leda till att ett mål försvagas eller förloras, alternativt att det nya målet blir ottydligt eller motstridigt.

Den regionala utvecklingspolitiken har i hög grad karaktären av konkurrenspolitik, med nära kopplingar till närings- och industripolitiken. Vi menar att landsbygdspolitik även fortsättningsvis behöver innehålla utjämnande och kompensatoriska drag. Begreppet ”landsbygd” kan dock vara missvisande. En kompensatorisk och sammanhållande politik kan i stället riktas mot geografiskt otillgängliga platser och/eller platser med uttalade socioekonomiska problem.

Mer generellt noterar vi att utredningen inte behandlar frågan om vad som faktiskt driver lokal och regional utveckling, eller vilka åtgärder som kan ha sammanhållande och kompensatoriska effekter.

- Vår bedömning: Slutbetänkandet bör innehålla en tydligare diskussion om dessa frågor. För att kunna ta ställning till hur statens styrning bör

organiseras krävs att politikens normativa (målrelaterade) och preskriptiva (handlingsorienterade) dimensioner klargörs: Vad är det politiken ska uppnå – och med vilka medel?

Politikens uppföljning

Utredningen bedömer att det behövs ett sammanhållet system för uppföljning av den territoriella politiken, med regelbundet återkommande analyser som gör det möjligt att följa utvecklingen i landets olika geografier.

- Vår bedömning: Vi delar denna uppfattning och framhåller att en kunskapsbaserad utvecklingspolitik förutsätter att akademien ses som en central resurs i detta arbete.

Utredningen anlägger ett långsiktigt perspektiv på analys, resonemang och förslag, med ett tidsperspektiv fram till 2050.

- Vår bedömning: Vi instämmer i denna inriktning och menar att det bör öppna för en mer genomgripande diskussion om vilka målen för de territoriella politikområdena bör vara och hur de förhåller sig till vår samtids stora samhällsutmaningar.

Josefina Syssner
Professor, Centrum för kommunstrategiska studier